

is annyiban érdeme a szociáldemokrata-paraszt szövetségének ez a konjunktura, amennyiben azt belső bér- és árpolitikájával előmozdította. De csak előmozdította, mert létre nem hozta. A „halál vámszedőinek“ csőséses tisztjét ép' úgy ellátta volna bármely nagytőkés kormány, mint a humanista demokrata P. A. Hansson. *Ádám Elek*

V I L Á G S Z E M L E

Madrid alatt tovább folyik az osztályok nagy csatája. A Francót támogató számos kis spanyol regresszív egyesületek és Mola tábornok carlistái belviszályukat felfüggesztve utolsó nagy rohamra indulnak a főváros ellen, miután jelentős számú olasz és német „önkéntes“ is érkezett táborukba. A Largo-kormány oldalán pedig sok francia és orosz küzd, de azért tulzás az angol munkáspárti Ellen Wilkonson javaslata az Ibériai-félszigetnek a spanyolok részéről való kiűritésére, hogy az egymással szemben álló nemzetközi erők a spanyolok nélkül intézzék el egymással számadásaikat. Minthogy Franco gyarmati hadserege a gyors döntést nem tudta kierőszakolni, egyre nagyobb valószínűséget nyer, hogy a végső győzelem mégis a népkormány oldalára szegődik.

A Manzanares partján már lángrobbanó nemzetközi gyúanyag tovább halmozódik és a háborús készülődések teljes nyíltsággal folynak. Németországban új törvények halmaza készült el a hadikészülődés folyamánként, így az új adó- és vámemelések (utóbbiak a benzinnél és benzolnál autarchiás szempontokból), melyek a felvonulási utak kiépítésének anyagi fedezetére kellettek, a turzási jog nacionalizálása szükség esetén, stb. A legutóbbi statisztika szerint a hadi autarchia útján újabb lépések történtek: kenyér magvakból 140 ezer tonnával termelt több, mint 1935-ben, burgonyából 4.7 millió, a sertés állomány 3.2 millió darabban emelkedett s növekedett a szarvasmarha állomány is. A mezőgazdasági termékek eladásából származó bevételek az 1935-36. gazdasági évben kb. 500 millió márkával haladhatták meg az előző éviét. Míg mezőgazdaságilag az autarchiát szorgalmazzák, iparilag az export erőltetésével hajszolják a devizát, bár Schacht közel-keleti útjának külön mellék célja is volt: az ottani orosz piacok elhódítása. Érthető, ha a németeknek nemrég még leszerelést hirdető szomszédai is fegyverkeznek: Svájc három új hadfestbe szervezi haderejét; Dániában heves viták folynak Stauning és az őt támogató parasztpárt közt a véderő kiépítéséért; Belgiumban (ahol a flamand katolikus párt most a flamand nacionalistákkal és rexistákkal blokkba tömörült) engedtek a flamand követeléseknek és a hadsereg kettős szolgálati nyelvet kap a surlódások elsimitása miatt; Hollandiában Colijn-mint hadügyminiszter törvényjavaslatot nyújtott be az ujoncok számára 32 ezerre való felemeléséről, az egyéves kiképzési időről és a technikai felszerelés modernizálásáról.

A brit birodalom is készül... Mialatt Duff-Cooper hadügyminiszter az önkéntes jelentkezés elégtelen voltáról panaszkodik, Hoare megnyugtatta a közvéleményt, hogy a jövő háborújában a hadihajó továbbra is megőrzi fölényét a repülőgéppel szemben. Kanada csökkenti a lovasság létszámát, de emeli a tüzéségét és 26 új utászszázadot és 9 új hírvívő századot állít fel. Új-Zéland parlamenti elnöke kijelenti, hogy a haderő fejlesztését a lakosság csekély száma akadályozza és ezért új bevándorlási törvény szükséges. Ausztráliában Hughes volt miniszterelnök kifejti, hogy hazája a brit flotta védelmére már nem számíthat és ezért magá-

nak kell fejlesztenie a honvédelmét. A dél-Afrikai Unió is maga lát hozzá védelme kiépítéséhez és Blinks tábornok ezer pilóta kiképzésére ad parancsot, Hertzog miniszterelnök pedig elejti a volt német délnyugat-Afrika mandátumterület bekebelezésének tervét az ottani erős német nacionalizmus miatt, egyúttal azonban intézkedik a horogkereszt ez afrikai bázisának megfékezéséről.

Csak Irország az a dominium, mely külön utakat keres... Az angol trónválságot felhasználva, megszüntette a királyi helytartó intézményét, melynek jogai nagyrészt most a parlament elnökére szállnak, egyben az angol királyt már csak a külföld felé való képviselőjének ismeri el. De Valera alkotmányreformja, mely végül Ulster bekebelezésére is irányul, azért aggályt keltő Angliára, mert szinte már az elszakadás határán jár, márpedig ki tilthatná meg egy független államnak pl. a németekkel való szövetekezést?... Az angol kormányválság izgalmaiban is feltűnést keltett az az (egyelőre még sikertelen) tárgyalás Davies és Strafford Cripps munkáspárti, Cole liberális és Boothly konzervatív képviselők között egy „népfront” megalakításáról. Helyette a független munkáspárt, a szocialista liga és kommunista párt léptek egységfrontba.

Európa keletén a feszültség állandó. Lengyelországban súlyos ítéleteket hoznak a német nacionalisták ellen, ami fokozza a német-lengyel elhidegülést. A franciák megkezdték a hadfelszerelési kölcsön folyósítását és a Zyrardov-i iparvidék tulajdonának kérdésében is engedtek a lengyel álláspontnak, úgy, hogy a francia tőke itt a lengyelnek engedte át a teret. Közben Lengyelország bezáratta az utolsó litván iskolákat is, mire Litvánia hasonló retorzióval felelt és széleskörű amnesztiával a németeket akarja megbékíteni. Esztországban a nemzetgyűlési választásokon a kormány diktatura győzött — az ellenzék jelöltekét sem állított. Lettországon a „lat” leértékelése nem hozta meg a kívánt eredményt, mert bár a mezőgazdasági exportnak használ, a fejlődő ipar nyersanyagszükségletének fedezését megnehezítette. Bulgáriában az agrárexport növekedése némileg enyhülést hozott a gazdaságnak, melynek hatása alatt a Kioszeivanov kormány elég erősnek érzi magát, hogy a parlamentarizmus helyreállítását újabb két évre kitolja, ami Cankov szervezett regressziós pártjának esélyeit növeli, mely a külföldre való tekintettel siet elhatárolni magát az antiszemitizmustól, Görögországban Metaxas diktátor a kommunizmus elleni küzdelem három eszközét az állampolgárnevelésben, a munkásvédelemben és a szegénység leküzdésében látja, ami programnak szép, bár mindenesetre meg kell várni, hogy miképpen fest ez a rideg valóságban...

Az emberiség sorsának megjavításával kísérletezik a pán-amerikai konferencia is Buenos-Ayresben, amely nem kevesebb, mint 22 ilyen irányú javaslatot tárgyal. A javaslatok közül legfontosabb az U. S. A. által benyújtott semlegességi paktum terve, mely legalább az amerikai kontinensről szeretné kiküszöbölni a háborút. Bizony az egymásközti háborút is bajos (a Chacho-konfliktus tenger vér árán még máig sincs elintézve), de a belháborúkat még kevésbé. A konferencia ülésezése közben a megbuktatott Vasques Ibarra elnök fivére fegyveres puccsot kísérelt meg Ecuadorban, ahol az elnöki palotát is ostrom alá vette; Peruban az elnökségét önkényesen három évvel meghosszabbító Benavides tábornok ellen keltek fel sikertelenül; Venezuelában véres sztrájk dühöng a maracaibói petróleumvédeken; Paraguayban az általános sztrájkkal egybekötött barrikádharcnak kellett kényszeríteni Paez elnököt a Franco-kormány átalkítására, míg Uruguayban nyílt ülésen lóttak rá a parlament elnökére. Maga az U. S. A. Rooseveltt reformjai ellenére súlyos gazdasági nehézségekkel küzd. Az átmeneti (részben fegyverkezési) ipari konjunktúra belső

piac híján az exportot erőlteti, ami súlyos visszahatásokat ígér az áresések után, a horribilisen megnövekedett államadósságok törlesztése máris egy negyedszázad időre becsülhető. Egyelőre legalább a munkanélküliség csökken...

Jobb a helyzet Mexicóban, ahol Cardenas elnök Cedillos földmivelési miniszter ellenállásán megtörve Coahuilában megkezdte a gyapotföldek felosztását két és egynegyed millió angol font értékben, miközben a külföldi nagybirtokokat is kisajátították. A parasztok így pénzt és mezőgazdasági felszerelést kaptak az államtól, míg a volt nagybirtokosokat kötelezéssel elégitik ki. Radikális alkotmányt fogadott el Cuba is nemzeti-szocialista jelleggel, de életbelépése annak a harcnak az elődétől függ, mely Gomez elnök és a parlament közt tört ki. A konfliktust az új cukoradó váltotta ki, de mögötte az a harc rejtőzik, melyet az U. S. A.-barát Gomeznek a szervezett regressziós berendezésére törekedő Batista hadseregparancsnokkal, másrészt a radikális parlamenttel kell megvívnia.

Az U. S. A. másik oldalának szomszédjánál, a csendes Óceánon túl, Japánban, folytatódik a bel- és külpolitika válsága, miközben most már Hirota miniszterelnök ellen kísérelt meg merényletet egy a nyomorgó agrárvidékről Tokióba jött földműves. Az oroszokkal való viszony újabb megromlását a németekkel kötött antibolsevista szövetség folyamánként a Mikádó birodalmára oly fontos orosz halászhatal egyezmény és a szachalini olaj koncessziók megkötésének elhalasztása dokumentálta. Am ennél is súlyosabb a külpolitikai fejlődés menete Kína irányában, miután Csingtauban katonaságot kellett partra szállítani a japán textilgyárak által kizárt kínai munkástömeg megfélemezésére. Emez újabb japán provokáció súlyos események elindítója lett...

Kínában Csinag-Kai-sek nyári győzelme óta úgy látszott, hogy helyreállt a birodalom egysége és Sir Frederick Leith-Ross a Royal Empire Society-ben nyugodt lélekkel tarthatott előadást kínai tapasztalatairól, melyek „optimizmusra adnak okot“. Sir Frederick azonban csak Sanghai-i bankárkörökkel tárgyalt és a középbirodalomnak északi részét leszakító japán imperializmus és a parasztság mérhetetlen nyomorúságából eredő vörös háborúk némileg elkerülték a figyelmét. Így történhetett meg, hogy a „Kína erős emberére“ alapozott bizalom kinyilatkoztatása után pár nappal „az erős ember“, Csiang-Kaj-sek leölt testőrei közül kiragadva a tehetetlen fogoly sorsára jutott.

Két hónap előtt regisztráltuk itt már Csang-Hszü-liang kijelentését, mely szerint a japánok ellen, ellenfeleivel a vörös seregekkel is hajlandó egységfrontra lépni. Teh Vang mandzsu-mongol-japán zsoldosainak szüüjüani betörése és a csingtaui csapatkihajózás óriási felháborodást váltottak ki a Mennyei Birodalomban. Sanszi és Szüüian kormányzói nankingi seregtestektől támogatva nemcsak, hogy visszaverték Teh Vang támadását, hanem ennek új „fővárosát“, Pailing-Miaot is elfoglalták, sőt azon túl Ta-Miaoig nyomultak. A nemzeti lelkesedés közepette Csang Hszü-liang beszüntette a Ningszia határtartományban gyülekező vörös seregek elleni offenzívát és az erre hozzá Szian-fuba lejövő Csiang-Kai-seket elfogatta, hogy nemzeti-szocialista egységfront elfogadására kényszerítse Japán ellen. Minthogy a nemzetvédelmi bizottság új főnöke, *Feng-Jü-hsziang* régi híve az orosz orientációnak, kézenfekvő a lehetősége egy Szinkiang és külső-Mongóliára, valamint Blücher seregére támaszkodó szélesebbkörű Japán ellenes operációnak. Nem valószínű az a feltevés, hogy Csiang elfogatását Japán rendezte meg, hogy ennek egységesítő terveit megakadályozza, mert Csang-Hszü-liang politikai tanácsadója, a volt mandzsuriai miniszterelnök gyűlöli a japánokat és nem adta fel a reményt mandzsuria visszahódítására. Sokkal valószínűbb, hogy az az 1919-re és 1925-

re emlékeztető antiimperialista hullám, mely most Kinát előnti, kényszeríti az olyan ravasz generálisokat is, mint amilyen az „ifju marsall“ és a „keresztény tábornok“ az árral való uszásra, miként maga Csiang-Kaj-sek is erélyesebben lépett fel már Japán ellen az utolsó hetekben.

Az egész világ érdeklődéssel figyeli e világtörténelmi jelentőségű történéseket, melyek mellett eltörpülnek Ázsia egyéb forrongásai. Mégis megemlítendő, hogy Vazirisztánban, India észak-nyugati határán az Ipi-fakirja által vezetett afgánok komoly veszteségeket okoztak az angoloknak, hogy az alexandrettei szandzsák ügyében nem sikerült a francia-török egyezkedés, és hogy Itália keze is sikerrel kavarja Jemenben az agg Jahja imám trónjának öröklése körüli hullámokat, mikoris az olaszok Szeif el Izlám Achmedet, az idősebb fiut játszák ki öccsei ellen.

A Vörös-tenger tulsó partján pedig Abessziniában az olaszok miután Malta tábornok hadosztója bevonult Bongába, Kaffa fővárosába, Geloso tábornok pedig Allata elfoglalása után egész Sildamot birtokába vette, eljutottak az angol határig. Ras Imru is letette a fegyvert és ezzel az amhara hegemonia utolsó oszlója is megdőlt. Az olaszok abba Dzsofert Dzsamma szultánjának tették meg és raziani alkirály az amharák helyett a jövőben a mohamedán népekre akar támaszkodni. A „harmadik Réma“ átvette az elsőtől a „divide et impera“ politikáját. (D. F.)

S Z E M L E

MAI ROMAN NÉPBALLADAK

A népi ballada a néptörténelem emléke. Ez a történelem lényegesen eltér a hivatalos történelemtől, a vezetőosztályok történelmétől. Mások az eseményei és a hősei, más a felfogása. Hősei csak a legkritikább esetben azonosak a hivatalos történelem hőseivel, — rendszerint csak akkor, ha a hősök nagy népmozgalmak megszervezői. (Pl. a kuruc mozgalom vagy a Horia felkelés hősei.) A ballada népi emlék ezekről a hősökéről. Ezek a hősök magyar szegénylegények, havasföldi pásztorok, dunavölgyi hajdukok. Ezeket a hősöket életükben a büntetőjog szempontjából ítélték meg; siremlékük az akasztófa, „temetési daluk varjak káromása“... De a hősök tisztelete nekik is kijutott; hányatott életük és dicstelen haláluk történetét megőrizte a nép emlékezete. Becsületüket a néppel rokonlelkű költők szerezték vissza. Petőfi költészetével nemcsak a magyar táj vonul be az irodalomba, hanem a magyar tájon garázdálkodó szegénylegény is. Az utóbbi száz évben a népi megmozdulások színhelye mindinkább a város. A népi mozgalom hősei a megváltozott társadalmi feltételek s a kiterjedt közigazgatási és rendőri szervezet miatt felhagynak az utonállással. Ugy látszott, hogy a népballada kihál. A népi ballada már nem a nép alkotóerejének, hanem az etnográfusok gyűjtőszendélyének a tárgya. A kutatás a balladák formai elemeivel törődött elsősorban, a tartalom értelmezésére, konkrét történelmi összefüggéseinek a felfedezésére nem fordított gondot; ez a tartalom végtére mégis csak a felkötött utonállók apoteozisa volt. Mi kényszerítette ezeket a balladahősöket arra, hogy megszokott életüket otthagya utonállóknak csapjanak fel? Mint történetelt meg az, hogy a nép minden erkölcsi szabálynak fittyet hányva ezeket az utonállókat dicsőítette? Ezek a kérdések fel sem vetődtek a balladakutatás során. Hallgatóság elismerték a balladák egyszerű embereinek hősi mivoltát. Száz év távlatából a puszták és erdők betyárai veszélytelenül megmaradhettek hősöknek. Persze, ha megpróbáljuk kifejteni a bal-